

N2017/00055/IFK – KK-stiftelsens svar på remiss av rapporten ”Metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med omgivande samhälle”

Inledning

KK-stiftelsen har inbjudits att besvara remissen ovan och tar gärna tillfället i akt att understryka betydelsen av samverkan för kunskaps- och kompetensutveckling såväl för lärosätena som för samverkanspartners utanför högskolevärlden. KK-stiftelsen använder begreppet *samproduktion* av kunskap för att beteckna inriktningen på stiftelsens finansiering.

KK-stiftelsen verkar utifrån 1) att högskolan är en del av samhället som organiserar kunskaps- och kompetensutveckling till nytta för samhällets olika verksamheter, och 2) att samverkan är något långt utöver en tredje uppgift. KK-stiftelsen ser snarare samverkan som en viktig del i själva kunskapsproduktionen, även om all utbildnings- och forskningsverksamhet inte lämpar sig för samverkan.

För näringslivet kan samverkan inom ett projekt innebära att kunskapen successivt ökar, vyerna vidgas och konkurrensfördelar nås, vilket kan bidra till långsiktig lönsamhet och innebära mer än utveckling av en ny produkt¹. Innovationer sker oftast utanför den akademiska arenan och lärosätenas roll i dynamiska regioner är huvudsakligen att utbilda kreativa och kompetenta människor². Forskningsgenererade idéer som lyckas revolutionera en marknad grundas ofta på samarbete mellan akademiker och människor med kunskap om marknader, efterfrågan, inträdesbarriärer, konkurrens etc.³

För forskare kan samverkansforskning innebära både direkta incitament (möjligheter till akademisk karriärutveckling, baserad på publikationer i vetenskapliga fora) och möjligheter att bredda finansieringsbasen⁴.

Mot denna bakgrund bör inte så kallade linjära kunskapsöverföringsmått, exempelvis antal patent eller spin-off-företag, bli styrande vid bedömningar av akademisk

¹ För att ta del av KK-stiftelsens utvärderingar av projektstöd – se vår publikationslista på <http://www.kks.se/om/SitePages/H%C3%A4mta%20publikationer.aspx>

² Stanford University, exempelvis, anser att välutbildade studenter är deras enda ”produkt”

³ Läs exempelvis om Nils Alwall, Gambro och den konstgjorda njuren på http://www.med.lu.se/om_fakulteten/fakultetens_historia/personligheter_upptaecter_och_innovationer/nils_alwall och om Arvid Carlssons samarbete med läkemedelsindustrin på <http://sahlgrenska.gu.se/forskning/forskare/arvid-carlsson>

⁴ Se <http://www.kks.se/om/SitePages/H%C3%A4mta%20publikationer.aspx> samt Vetenskapsrådets rapport (2007) ”Vetenskapligt publiceringssamarbete mellan svenska företag och högskolor”

verksamhet. Det implicerar en alltför begränsad syn på samverkan och kan till och med vara skadligt.⁵

KK-stiftelsens modell för samproduktion av kunskap och kompetens

KK-stiftelsen stödjer forsknings- och utbildningsprojekt i *samproduktion* där utgångspunkten är att gynna både lärosätet och näringslivet. KK-stiftelsen kräver att projekt som får stöd ska syfta till såväl vetenskaplig nytta, som nytta för deltagande företag och näringslivet i stort. Därför krävs också samfinansiering och i beviljningsprocessens bedömningsarbete ingår representanter från både akademi och näringsliv. Utbildningssatsningar med stöd av KK-stiftelsen ska således vitalisera både näringslivet (genom kunskaps- och kompetensutveckling) och lärosätet (genom förbättrad pedagogik och kompetensutveckling för medverkande lärare). Väl fungerande samverkan genom samproduktion innebär att nätverk skapas, där förtroendefulla relationer utvecklas som kan resultera i både eftersträvarade och oväntade resultat.

KK-stiftelsen menar således att utgångspunkten för samverkan måste vara att deltagande parter gynnas utifrån den logik som gäller för deras respektive verksamheter. Samverkan är därmed ett sätt för parterna att bli bättre, såväl var för sig som tillsammans. KK-stiftelsen menar också att samverkan i den integrerade form som samproduktion innebär måste hanteras decentraliserat vid lärosätena, på den nivå där utbildning och forskning bedrivs och den måste även ha stöd av lärosätenas ledning. Därmed utgör centrala enheter för samverkan vid lärosätena oftast inte lämpliga verktyg för att åstadkomma samproduktion.

Vinnovas rapport

Vinnovas uppdrag från 2013 är att utforma metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan, avseende relevans och nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap. Med samverkan avses part som inte är universitet eller högskola. Vinnova har utgått från ett brett perspektiv på samverkansuppgiften. KK-stiftelsen anser att det var klokt att välja en öppen inställning till vad samverkan är och kan vara inför genomförandet av uppdraget. Det är även viktigt att beakta att samverkan kan se olika ut inom olika vetenskapsområden och att olika lärosäten bör och kan ha olika roller.

KK-stiftelsen vill understryka betydelsen av att samverkansaktiviteter avser *verksamhet som bedrivs gemensamt* mellan lärosäte och extern part, vilket Vinnova har formulerat som ”en interaktiv process som skapar ömsesidig nytta”. KK-stiftelsen menar att samverkan i detta avseende inte ska inkludera forskningssamarbeten med andra lärosäten, detta faller istället inom ramen för uppdragen forskning och utbildning.

Vinnovas modell för utvärdering har fyra komponenter – bakgrundsinformation, självvärdering, samverkanspartsutvärdering och samlad bedömning av expertpanel. Vinnova konstaterar i sina slutsatser att den modell för utvärdering av samverkan som

⁵ Se, t.ex. ”Universities struggle to make patents pay”, Nature - <http://www.nature.com/news/universities-struggle-to-make-patents-pay-1.13811>

utvecklats och prövats har visat att kvalitet och samverkan i forskning och utbildning går att utvärdera och att modellen även går att använda i ett resursfördelningssystem.

KK-stiftelsen vill betona att utvärdering av samverkan inte bör reduceras till förenklade mått, såsom antal patent, antal spin-off-företag, eller antal idéer till innovationskontor. Sådana förenklingar tar inte hänsyn till ömsesidigheten i samverkan och riskerar att leda till suboptimering.

KK-stiftelsen menar att den offentliga resursfördelningen/tilldelningen till universitet och högskolor måste utgå från lärosätenas kärnuppgifter (utbildning och forskning), och där bör integrerad samverkan utgöra en viktig beståndsdel. Samproduktion av kunskap är ett värdefullt medel i kunskapsutvecklingen och Sverige kan lära mer av de s.k. utvecklingskontrakt som används internationellt (t.ex. i Danmark och Nederländerna). Lärosätenas långsiktiga strategier och målsättningar inom utbildning och forskning, vilka också kan utgöra grund för medelstilldelning, bör också inbegripa samverkan. Samverkan i betydelsen samproduktion ska vara kvalitetsdrivande för såväl forskning som utbildning och då är det rimligt att lärosätena själva utvecklar och framhåller detta som en metod att nå sina uppställda mål.

Övriga synpunkter

I remissen finns tre övriga frågeställningar regeringen gärna vill få belysta. KK-stiftelsen väljer att ge synpunkter på två av dessa:

- Vilka aspekter i de metoder och kriterier som har utvecklats inom ramen för uppdraget har störst betydelse för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med det omgivande samhället?

Huvudkriterium vid utvärdering av samverkan bör vara att lärosätena bedriver konkret och väldokumenterad verksamhet inom forskning och utbildning tillsammans med externa parter.

- Regeringen har i propositionen "Kunskap i samverkan - för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft" aviserat att Vinnova under 2017 kommer att få ett nytt uppdrag att värdera lärosätenas samverkan. Vilken inriktning när det gäller bedömning av prestation och kvalitet bör det nya uppdraget ha för att på bästa sätt stödja utvecklingen av lärosätenas samverkan med det omgivande samhället?

KK-stiftelsen anser att ömsesidigheten i samverkan mellan akademi och externa parter (samproduktion av kunskap och kompetens) betonas om både lärosätena och (några) berörda externa parter deltar i granskningar/bedömningar av kvaliteten i samverkan. Det är också betydelsefullt att beakta att samverkan ska relatera till forsknings- och utbildningsuppdragen utan att åsidosätta akademins kritiska och etiska grunder.

För KK-stiftelsen,

Kajsa Ellegård, styrelseledamot

Olof Hugander, ledningssamordning/stab